

Brüsszel, 2026. január 30.
(OR. fr)

5724/26

MAMA 20
MA 2
MED 8

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a delegációk
Tárgy:	Az Európai Unió álláspontja az EU–Marokkó Társulási Tanács tizenötödik ülésére (Brüsszel, 2026. január 29.)

Mellékelten továbbítjuk a delegációk részére az Európai Uniónak az EU–Marokkó Társulási Tanács tizenötödik ülésére készült álláspontját.

**AZ EU–MAROKKÓ TÁRSULÁSI TANÁCS TIZENÖTÖDIK ÜLÉSE
(BRÜSSZEL, 2026. JANUÁR 29.)**

Az Európai Unió nyilatkozata

1. Az Európai Unió (a továbbiakban: az EU) üdvözli a társulási tanács tizenötödik ülését, amelyre az EU és a Marokkói Királyság (a továbbiakban: Marokkó) közötti társulási megállapodás aláírásának 30. évfordulóján kerül sor. Ez az ülés lehetőséget kínál annak a közös szándéknak a megerősítésére, hogy a társulási megállapodás alapján ambiciózusabb módon új lendületet adjunk a partnerségnek és elmélyítsük azt.
2. Marokkó az EU egyik megkerülhetetlen és kiemelkedő stratégiai partnere a déli szomszédságban, amellyel az EU gazdag, többdimenziós és kiváltságos kapcsolatot ápol. Az Európai Tanács 2024. október 17-i következtetéseivel összhangban az EU megerősíti, hogy nagy értéket tulajdonít a Marokkóval való stratégiai partnerségének, valamint hogy a partnerség valamennyi területén meg kell őrizni és továbbra is erősíteni kell a Marokkóval fennálló szoros kapcsolatokat. E tekintetben az EU azáltal kívánja megerősíteni ezt az együttműködést, hogy az EU–Marokkó partnerség keretdokumentumaként elfogadja a partnerség prioritásait vagy egy azzal egyenértékű szöveget. Az EU emellett intenzívebbé kívánja tenni a Marokkóval – többek között regionális és nemzetközi kérdésekről – folytatott rendszeres és strukturált párbeszédet, teljes mértékben kihasználva a partnerség keretében rendelkezésre álló fórumokat, különösen a társulási tanácsot, a társulási bizottságot és az albizottságokat.
3. Az EU megállapítja, hogy az EU–Marokkó partnerség kulcsfontosságú keretet jelent a globális kihívások közös kezeléséhez. Ezzel összefüggésben továbbra is alapvető fontosságú, hogy az EU és Marokkó újólag megerősítse a szabályokon alapuló nemzetközi rend, a hatékony multilateralizmus, az Egyesült Nemzetek Szervezetének szerepe és az ENSZ Alapokmánya, továbbá a nemzetközi jog tiszteletben tartása iránti közös elkötelezettségét, miközben elmélyítik az együttműködésüket a nemzetközi és regionális fórumokon – különösen az euromediterrán térségben –, valamint az afrikai partnereikkel.
4. A közel-keleti helyzetet illetően az EU emlékeztet az Európai Tanács 2025. decemberi ülésének valamennyi következtetésére, és üdvözli a gázai konfliktus lezárására irányuló átfogó tervben körvonalazott Béketanács és ideiglenes nemzetközi stabilizációs erő létrehozásáról szóló 2803. sz. határozatnak az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa általi elfogadását. Az EU felszólítja valamennyi felet, hogy a határozatot teljes egészében, valamint a vonatkozó nemzetközi politikai és jogi elvekkel összhangban hajtsák végre. Az EU emlékeztet arra, hogy stabilizálni kell a gázai biztonsági környezetet, többek között a Hamász és más nem állami fegyveres csoportok fegyverei tartós leszerelésének biztosítása révén. Az EU – mindenekelőtt a Palesztina megsegítésére létrehozott adományozói csoport révén – továbbra is támogatni fogja a Palesztin Hatóságot és annak folyamatban lévő reformprogramját, a Gázába való visszatérése céljából. Az EU emlékeztet a New York-i nyilatkozatra, és ismételten hangsúlyozza szilárd elkötelezettségét a

nemzetközi jog iránt, valamint az átfogó, igazságos és tartós, az ENSZ Biztonsági Tanácsának vonatkozó határozataival összhangban a kétállami megoldáson alapuló béke mellett, amely megoldás értelmében két demokratikus állam – Izrael és Palesztina – biztonságos és elismert határokon belül, békében élne egymás mellett. Az EU megállapítja, hogy közelítenek az álláspontok Marokkóval, különösen a kétállami megoldás támogatását illetően, és üdvözli, hogy Marokkó – Hollandiával partnerségben – megszervezte a kétállami megoldás megvalósítását célzó globális szövetség ötödik ülését, amelyre 2025 májusában került sor Rabatban. Az EU határozottan elítéli a telepések által a palesztin polgári személyek ellen elkövetett erőszak – többek között a keresztény közösségek elleni erőszak – jelentős növekedését, valamint a kényszerű lakóhelyelhagyásra és az elcsatolásra irányuló szakpolitikákat és fenyegetéseket Ciszjordániában, többek között Kelet-Jeruzsálemben. Az EU határozottan elítéli továbbá az Izrael elleni terrortámadások folytatását. Az EU hangsúlyozza, hogy szükség van a nagy léptékű humanitárius segítségnek a nemzetközi humanitárius joggal összhangban történő, gyors, biztonságos és akadálytalan Gázába juttatására – többek között a szárazföldi útvonalakat kiegészítő ciprusi tengeri folyosón keresztül – és Gáza egész területén történő folyamatos szétosztására, továbbá annak szükségességét is kiemeli, hogy az ENSZ és ügynökségei, valamint a humanitárius szervezetek függetlenül és pártatlanul végezhessék munkájukat.

5. Csaknem négy évvel azután, hogy kezdetét vette Oroszország Ukrajna elleni teljes, jogellenes, provokáció nélkül indított és indokolatlan agressziós háborúja, amely durván sérti a nemzetközi jogot – beleértve az ENSZ Alapokmányában foglalt szabályokat és elveket –, aláássa a globális biztonságot és stabilitást, valamint elmondhatatlan szenvedést okoz az ukrán lakosságnak, az EU újólaj megerősíti, hogy továbbra is rendíthetetlenül támogatja Ukrajna függetlenségét, valamint a nemzetközileg elismert határain belüli szuverenitását és területi integritását. Az EU felszólítja Marokkót, hogy támogassa Ukrajnát annak érdekében, hogy olyan átfogó, igazságos és tartós békét lehessen elérni Ukrajnában, amely az ENSZ Alapokmányában foglalt elveken és a nemzetközi jogon alapul.
6. Az EU elkötelezett amellett, hogy az EU–Marokkó partnerséget mindkét partner számára a regionális stabilitás és jólét egyik tényezőjévé tegye. Az EU hangsúlyozza, hogy a regionális együttműködés jelentős potenciállal rendelkezik azzal kapcsolatban, hogy – a földközi-tengeri paktum célkitűzéseivel összhangban – elősegítse a növekedést és a jólétet a Maghreb-országokban. E tekintetben az EU úgy véli, hogy e lendület megerősítésében és a partnerségek kialakítását elősegítő környezet megteremtésében döntő tényező lenne a Maghreb-térségen belüli viták és feszültségek rendezése.
7. Az EU újólaj hangsúlyozza, hogy elkötelezett a Nyugat-Szaharával kapcsolatos vita rendezése mellett, és üdvözli az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa 2797 (2025) sz. határozatának elfogadását, amely teljes mértékben támogatja a főtitkár és személyes megbízottja arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a Marokkó által javasolt autonómiaterv alapján – az Egyesült Nemzetek Alapokmányával összhangban – elősegítsék és lefolytassák a vita igazságos, tartós és kölcsönösen elfogadható rendezését célzó tárgyalásokat, és amely üdvözöl minden olyan konstruktív javaslatot, amelyet a felek esetlegesen az autonómiatervre válaszul tesznek majd, és amely felkéri a feleket, hogy előfeltételek nélkül és a Marokkó által javasolt autonómiaterv alapján vegyenek részt a megbeszéléseken annak érdekében, hogy olyan végleges és kölcsönösen elfogadható politikai megoldás szülessen, amely biztosítja Nyugat-Szahara népének önrendelkezését, továbbá

úgy véli, hogy a valódi autonómia jelenthetné a leginkább megvalósítható egyik megoldást, és arra ösztönzi a feleket, hogy osszák meg a kölcsönösen elfogadható végleges megoldást támogató elképzeléseiket. Ezzel összefüggésben az EU üdvözli, hogy Marokkó kész jóhiszeműen együttműködni valamennyi érintett féllel az ezen autonómiatervben szereplő rendelkezések tisztázása, valamint annak pontos meghatározása érdekében, hogy mit is jelentene a marokkói szuverenitás keretében megvalósuló autonómia. Az EU készen áll arra, hogy segítséget nyújtson a felek között az ENSZ keretében folytatott konzultációk megkönnyítéséhez és a főtítkár személyes megbízottja erőfeszítéseinek támogatásához.

8. Az EU üdvözli, hogy 2025. november 20-án jóváhagyták a Száhel-övezetre vonatkozó új uniós megközelítést, amely megerősíti, hogy az együttműködés megszüntetése nem opció, és az egyes országokhoz igazított rugalmas megközelítést javasol, továbbá elemzés és párbeszéd révén azonosított kölcsönös érdekeken alapuló hosszú távú jövőképre épül, valamint ösztönzi a helyi realitásokban gyökerező uniós eszköztár okos felhasználását. Ezzel összefüggésben az EU nyitott arra, hogy a térségbeli partnereivel – például Marokkóval – feltárja a lehetséges szinergiákat és kialakítsa azokat, hozzájárulva ezzel a Száhel-övezetre vonatkozó új megközelítés végrehajtásához.
9. Az EU üdvözli a 2025. november 28-án Barcelonában elindított földközi-tengeri paktumot, amely tükrözi az EU és a déli partnerei közötti kapcsolatok újradefiniálására irányuló stratégiai törekvést. A paktum a közös mediterrán térség támogatásával azt célozza, hogy új együttműködési lehetőségeket teremtsen a földközi-tengeri partnerek között, kezelje a közös kihívásokat, és együtt haladjunk egy olyan partnerség irányába, amely a kölcsönös bizalmon és tiszteleten, a közös felelősségen és a kollektív fejlődésen alapul. Az EU a kölcsönös bizalmon és közös felelősségvállaláson alapuló partnerség szellemében el kívánja mélyíteni a Marokkóval folytatott együttműködést olyan konkrét kezdeményezések és kiemelt intézkedések révén, amelyeket a közös érdeklődésre számot tartó területeken indítanak, illetve hoznak annak érdekében, hogy minden korosztály, vállalkozás és vállalkozó számára konkrét eredményeket lehessen felmutatni.
10. Az EU nagyra értékeli Marokkónak a regionális együttműködési kezdeményezések keretében betöltött konstruktív szerepét, különösen az olyan regionális platformokban, amelyekben mindkét fél aktívan részt vesz – ilyen például az Unió a Mediterrán Térségért kezdeményezés és az Anna Lindh Alapítvány.
11. Marokkó továbbra is az egyik legfontosabb partner és az uniós finanszírozás egyik legnagyobb kedvezményezettje az észak-afrikai–közel-keleti térségben. Az EU és Marokkó közötti együttműködés sokféle olyan területre kiterjed, amely elősegíti az inkluzív és fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődést, a beruházásbarát üzleti környezetet, az igazságos zöld és digitális átállást, valamint a humán tőke fejlesztésének támogatását.

Demokrácia, jó kormányzás és emberi jogok

12. Az EU hangsúlyozza az EU–Marokkó partnerség alap-, illetve vezérelveinek központi jelentőségét, és újílag megerősíti, hogy szándékában áll megerősíteni a párbeszédet és az együttműködést a következő területeken: demokrácia, jogállamiság, jó kormányzás, igazságszolgáltatás, az intézmények felelősségvállalása és átláthatósága, az emberi jogok és az alapvető szabadságok – különösen a gyülekezés szabadsága, a véleménynyilvánítás szabadsága, beleértve a sajtószabadságot is, az egyesülés szabadsága, a nők, a gyermekek és az LMBTI-személyek jogai, a nemek közötti egyenlőség – előmozdítása és védelme, továbbá a gyűlöletbeszéd minden formája, az intolerancia, a megbélyegzés és a megkülönböztetés elleni küzdelem. Az EU hangsúlyozza továbbá a személyes adatok védelmének és a magánélet tiszteletben tartásához való jognak a fontosságát.
13. Az EU újílag megerősíti, hogy meg van győződve arról, hogy az emberi jogok és az alapvető szabadságok – különösen a véleménynyilvánítás szabadsága, a gyülekezés szabadsága és az egyesülés szabadsága –, valamint a civil társadalmi szervezeteknek, az emberijog-védőknek, az újságíróknak és a közélet valamennyi szereplőjének a tevékenységeit elősegítő nyitott civil társadalmi tér megőrzése lényeges hozzáadott értéket jelentenek Marokkó és az ország teljes lakossága számára. Az EU e partnerség különböző aspektusaival a marokkói hatóságokkal fenntartott kapcsolatok megerősítése, valamint a civil társadalmi szervezetekkel – különösen a nonprofit szektorral – és a szociális partnerekkel folytatott folyamatos párbeszéd révén kíván foglalkozni. Az EU továbbra is támogatni fogja Marokkót abban, hogy reformokat hajtson végre ezeken a területeken, beleértve a nők jogait előmozdító reformokat is.
14. E tekintetben az EU különös jelentőséget tulajdonít az emberi jogokról folytatott rendszeres és mélyreható párbeszéd fenntartásának, különösen az illetékes albizottság keretében, amely a véleménycserének, a nyomon követésnek és az együttműködés megerősítésének kulcsfontosságú fórumát jelenti.
15. Az EU újílag hangsúlyozza, hogy minden körülmények között és minden esetben határozottan és megingathatatlanul ellenzi a halálbüntetést. Az EU üdvözli Marokkó azon döntését, hogy most első alkalommal az ENSZ Közgyűlésének a halálbüntetés alkalmazására vonatkozó moratóriumról szóló, 2024. decemberi határozata, valamint az Emberi Jogi Tanács 60. ülésének a halálbüntetés kérdéséről szóló, 2025. októberi határozata mellett szavaz. Az EU üdvözli Marokkó álláspontját, amely összhangban áll azzal, hogy az ország 1993 óta *de facto* moratóriumot alkalmaz a kivégzéseket illetően, és arra ösztönzi Marokkót, hogy e moratórium hivatalossá tételével és az ilyen büntetéssel büntethető bűncselekmények számának csökkentésével tegyen lépéseket a halálbüntetés eltörlése felé.
16. Az EU üdvözli, hogy Marokkó aktív szerepet töltött be az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában, amikor a 2023–2025-ös időszakban harmadik alkalommal vett részt tagként a Tanács munkájában. 2024-ben a Marokkói Királyság ENSZ melletti genfi állandó képviselője elnöki tisztelet töltött be, ami jól mutatja Marokkó elkötelezettségét a többoldalú párbeszéd és az emberi jogok nemzetközi szintű előmozdítása iránt. Az EU arra ösztönzi Marokkót, hogy terjessze ki ezt a kötelezettségvállalást azáltal, hogy nemzeti szinten is folytatja az emberi jogok előmozdítására irányuló erőfeszítéseit.

Inkluzív és fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődés

17. A társulási megállapodás¹ – az üzleti környezet Marokkó általi ambiciózus megreformálásával együtt – lehetővé tette a felek közötti kereskedelem gyors fellendülését, valamint a gazdasági integrációt és az EU-ba irányuló marokkói export diverzifikálását. Az EU hangsúlyozza, hogy tovább kell erősíteni a kereskedelmi és beruházási kapcsolatokat, fenn kell tartani a két fél közötti nyitott kereskedelmet, továbbá tiszteletben kell tartani és támogatni kell a többoldalú kereskedelmi keretet, különösen a Kereskedelmi Világszervezet keretében.
18. Az EU újílag megerősíti, hogy meggyőződése szerint még nagyobb mértékben támogatni kell és meg kell erősíteni a Marokkóval fennálló kapcsolat gazdasági és kereskedelmi dimenzióját, kölcsönösen előnyös és mindkét fél prioritásaival összhangban álló megközelítést alkalmazva. Az EU hangsúlyozza, hogy – mindenekelőtt a társulási megállapodás által létrehozott intézményi keretek között – továbbra is rendszeres és mélyreható párbeszédet kell folytatni a gazdasági, kereskedelmi és beruházási kérdésekről annak érdekében, hogy elő lehessen mozdítani az áruk és szolgáltatások zökkenőmentes kereskedelmét, és a lehető leghamarabb azonosítani lehessen azokat a nehézségeket, amelyek hatással lehetnek a kétoldalú kereskedelemre, mely nehézségekre pragmatikus megoldást kell találni.
19. Az EU ismételten hangsúlyozni kívánja, hogy a közös jólét előmozdítása érdekében kész mélyreható vitát folytatni arról, hogy a Marokkóval fennálló stratégiai partnerség fejlesztése keretében miként valósítható meg kereskedelmi kapcsolataink átfogó korszerűsítése. Ezt a korszerűsítést rugalmas és célzott módon, kölcsönösen előnyös megközelítést követve lehetne megvalósítani, többek között a stratégiai beruházások megkönnyítését célzó intézkedések bevezetésével. Az EU nyitott továbbá arra, hogy Marokkó javaslatokat tegyen a korszerűsítés együttesen megvizsgálandó lehetséges elemeire vonatkozóan. Ez a megközelítés a 2030-as világbajnokság Marokkó, Spanyolország és Portugália általi közös szervezésével összefüggésben is érvényes.
20. Az EU emellett hangsúlyozza, hogy együtt kíván működni Marokkóval a kölcsönös érdeklődésre számot tartó, beruházási és kereskedelmi potenciállal rendelkező kulcsfontosságú ágazatokban annak érdekében, hogy hozzájáruljon Marokkó gazdasági integrációjához és fenntartható fejlődéséhez. Ezzel összefüggésben – és saját szakértelmére építve – az EU újílag megerősíti, hogy elkötelezetten támogatja Marokkó arra irányuló erőfeszítéseit, hogy az európai magánszektortal partnerségben és a VI. Mohammed Beruházási Alap keretében stratégiai infrastruktúrát építsen ki mindenekelőtt a közlekedés, az energetikai átállás és a fenntartható vízgazdálkodás területén. Az EU üdvözli azokat az eredményeket, amelyeket Marokkó az üzleti és beruházási környezet javítása terén ért el, és arra ösztönzi Marokkót, hogy – mindenekelőtt

¹ Euro-mediterrán megállapodás egyrészlről az Európai Közösségek és azok tagállamai, és másrészlről a Marokkói Királyság közötti társulás létrehozásáról

átlátható eljárásokkal és az adminisztráció egyszerűsítése révén – továbbra is kövesse ezt a pozitív irányt.

21. Társadalmi-gazdasági téren még mindig jelentős kihívások állnak fenn, különösen a foglalkoztatás – mindenekelőtt a nők és a fiatalok foglalkoztatása – terén, valamint a területi és társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése tekintetében. Ezzel összefüggésben az EU és Marokkó közötti együttműködésnek elsősorban arra kell irányulnia, hogy megerősítsük mindkét partner versenyképességét és gazdasági diverzifikációját azzal a céllal, hogy inkluzívabbá, reziliensebbé és fenntarthatóbbá váljanak. Az EU üdvözli a fiatalok integrációja, a foglalkoztatás, a vállalkozások, valamint a kompetenciafejlesztés és a képzés terén fennálló partnerség minőségét, és továbbra is támogatni fogja a fiatalok számára kínált lehetőségeket, valamint társadalmi-gazdasági integrációjukat. Az EU a jövőben is integrált megközelítést fog alkalmazni, amelynek keretében egyszerre mozgósítja az oktatást, a szakképzést, a felsőoktatást, valamint a kutatást és az innovációt annak érdekében, hogy a marokkói munkaerőpiachoz igazodó és a tehetséggondozási partnerség céljainak megfelelő humán tőke jöjjön létre.
22. A szociális védelem területén Marokkó továbbra is jelentős erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy javítsa a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést és e szolgáltatások minőségét, valamint védelmi mechanizmusokat alakítson ki. Az EU továbbra is támogatni fogja Marokkó arra irányuló szociális reformjait, hogy megvalósuljon a társadalmi befogadás, és biztosítani lehessen a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést mindenki számára, beleértve a kiszolgáltatott helyzetben lévő és a hátrányos helyzetű térségekben élő gyermekeket is.
23. Felismerve, hogy a népesség egészsége a termelékenység, a gazdasági versenyképesség és a fenntartható növekedés egyik meghatározó tényezője, az EU hangsúlyozza, hogy az egészségügybe való beruházás a humán tőke fejlesztésének és a hosszú távú jólét megteremtésének egyik fő hajtóerejét képezi. E tekintetben az EU kiemeli, hogy a megelőzhető betegségek jelentette terhek és azok társadalmi-gazdasági hatásainak csökkentése érdekében meg kell erősíteni a hatékony, reziliens és pénzügyileg fenntartható egészségügyi rendszereket, különös hangsúlyt helyezve a fertőző betegségek megelőzéséhez, felismeréséhez és az azokra való reagáláshoz szükséges kapacitásra, valamint az egészségfejlesztésre és a minőségi egészségügyi alapellátás előmozdítására. Az EU támogatja Marokkó arra irányuló erőfeszítéseit, hogy egyetemes, méltányos és megfizethető hozzáférést biztosítson a minőségi egészségügyi szolgáltatásokhoz, hozzájárulva ezzel a társadalmi befogadás megvalósításához, az egyenlőtlenségek csökkentéséhez és a munkaerőpiaci részvétel növeléséhez.
24. Az EU üdvözli az évek során Marokkóval kialakított megfelelő vámügyi együttműködést. Az EU üdvözli, hogy Marokkó kész a közeljövőben megerősíteni a felülvizsgált pán-euromediterrán egyezményt a királyság pán-euromediterrán térségbe való mélyebb integrációjának szimbólumaként.
25. A mezőgazdaság területén az EU készen áll a kétoldalú kapcsolatok elmélyítésére és a kölcsönös érdeklődésre számot tartó kérdésekről folytatott párbeszéd újraindítására. A nyersanyag-ágazatban – különösen a műtrágyák ágazatában – folytatott megerősített együttműködés lehetővé tenné az ellátás megbízhatóságának javítását, a fenntartható és reziliens értékláncok

kialakításának előmozdítását, a globális piacoktól való függőség csökkentését és a környezetbarátabb mezőgazdaság elősegítését az Unióban, és egyúttal hozzájárulna Marokkó zöld átállással és exporttal kapcsolatos céljainak eléréséhez. Az EU úgy véli továbbá, hogy egy ilyen együttműködés elősegítheti a fenntarthatóbb és környezetbarátabb mezőgazdasági termelésre való átállást, összhangban a zöld átállásra és az export növelésére irányuló uniós és marokkói célkitűzésekkel.

26. Tudatában a jelenlegi és a jövőbeli kihívásoknak és annak, hogy kölcsönösen előnyös lehetőségeket kell teremteni, az EU készen áll arra, hogy együtt dolgozzon Marokkóval a biztonságos és megbízható digitális infrastruktúrák előmozdítása céljából, valamint annak érdekében, hogy fejleszteni lehessen az adatgazdaságot és a mesterséges intelligenciát (MI) Marokkóban – különösen fejlett adat- és számítástechnikai infrastruktúrák kiépítésével, valamint MI- és digitális innovációs központok létrehozásával –, továbbá hogy támogassa a digitális közszolgáltatások és olyan digitális állami infrastrukturális megoldások bevezetését, amelyek interoperábilisak az uniós tagállamok rendszereivel, összhangban az EU nemzetközi digitális stratégiájával és Marokkó 2030-ra vonatkozó digitális stratégiájával.
27. Az EU üdvözli a közlekedés területén Marokkóval folytatott együttműködés színvonalát. Az EU üdvözli az euromediterrán légiközlekedési megállapodással létrehozott EU–Marokkó Vegyes Bizottság 2025. szeptember 12-i ülésén folytatott konstruktív párbeszédet.

Zöld partnerség és az éghajlatváltozás elleni küzdelem

28. Az EU üdvözli a Marokkóval 2022-ben létrejött zöld partnerség végrehajtását, amely keretként szolgál az éghajlatváltozással, a környezetvédelemmel és az energiával kapcsolatos együttműködéshez, valamint elősegíti a zöld és kék gazdaság megvalósítását. Az EU továbbra is elkötelezett amellett, hogy folytassa és elmélyítse e partnerség végrehajtását Marokkóval, különösen azáltal, hogy megfelelő technikai és politikai szintű, rendszeres párbeszédet folytat az e kérdésekkel kapcsolatos együttműködés hosszú távú megkönnyítése és megerősítése érdekében.
29. Az EU hangsúlyozza továbbá, hogy a zöld partnerség teljes sikere a magánszektor mozgósításán és a megfelelő szabályozási kereten, valamint a közigazgatási szervek intézkedésein múlik. Az EU stratégiai partnerként tekint Marokkóra az energetikai átállással összefüggésben, különösen a megújuló energia területén. Ezzel összefüggésben az EU arra fog törekedni, hogy Marokkóval együtt előmozdítsa a stabil, kiszámítható és átlátható beruházási környezet megvalósítását az európai és a marokkói vállalatok közötti ipari és technológiai partnerségek megkönnyítése érdekében, különösen a biztonságos és fenntartható, alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiai ágazatokban, többek között a hidrogénfejlesztés, az intelligens hálózatok, az energiatárolás és az energiahatékonyság területén.
30. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást illetően az EU meg kívánja erősíteni a Marokkóval folytatott együttműködését, a hangsúlyt az integrált és fenntartható vízkészlet-gazdálkodásra, az aszály elleni küzdelemre, valamint az éghajlat-politikai tájékoztatási és korai előrejelző

rendszerek javítására helyezve, kellően figyelembe véve az éghajlatváltozás emberi egészségre gyakorolt jelenlegi és jövőbeli hatásait. E kötelezettségvállalás keretében elő fogja mozdítani a fenntartható mezőgazdasági és erdészeti gyakorlatokat, a természet alapú megoldásokat és a biológiai sokféleségre irányuló intézkedéseket is annak érdekében, hogy segítse az éghajlatváltozással kapcsolatos egészségügyi kockázatok megelőzését, csökkentését és kezelését. Emellett az EU el kívánja mélyíteni a zöld és kék gazdasággal kapcsolatos együttműködést, többek között azáltal, hogy támogatást nyújt a körforgásos gazdaságnak az értékláncok egészében való fejlesztéséhez. Az EU üdvözli továbbá Marokkó arra irányuló erőfeszítéseit, hogy dekarbonizálja az iparágait. Az EU arra fog törekedni, hogy elmélyítse a szén-dioxid-árazási mechanizmusokról – többek között a nemzetközi közlekedést illetően – Marokkóval folytatott párbeszédet. Az EU készen áll továbbá arra, hogy támogassa Marokkót a szén-dioxid-piacokon való részvételével kapcsolatos intézkedések kidolgozásában, többek között egy nyomkövetési, jelentéstételi és hitelesítési rendszer elfogadásával, valamint az üvegházhatásúgázkibocsátás-csökkentési pályákkal kapcsolatos stratégiák kidolgozásával.

31. Az EU e kétoldalú együttműködés révén a nemzetközi folyamatokkal összhangban és azokat teljes mértékben kiegészítő jelleggel fog eljárni, továbbá meg fogja erősíteni szakpolitikáit és stratégiáit, mindenekelőtt az európai zöld megállapodást, a versenyképességi iránytűt és a tisztaipar-megállapodást, amelyek sikere a hasonlóan gondolkodó partnerekkel, köztük a Marokkóval folytatott szoros együttműködés függvénye is.
32. Tíz évvel a Párizsi Megállapodás elfogadása után az EU üdvözli, hogy ez a multilaterális keret hozzájárult ahhoz, hogy a világgazdaság egy fenntartható és reziliens átállás irányába mozduljon el. Ugyanakkor a globális éghajlat-politikai fellépést fel kell gyorsítani. Fontos ambiciózusabb célokat kitűzni, különösen ami a fő kibocsátó országokat illeti. Az EU üdvözli a nemzetileg meghatározott hozzájárulás (NDC) új 3.0. változatát és a korábbi NDC-hez képest ambiciózusabb célokat. Az EU készen áll támogatni Marokkót az NDC 3.0. változatának végrehajtásában. Ez az együttműködés hozzá fog járulni ahhoz is, hogy a Földközi-tenger mindkét oldalán új gazdasági lehetőségeket teremtsünk, és minőségi munkahelyek jöjjenek létre.
33. Az EU továbbra is teljes mértékben elkötelezett a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) ambiciózus, tudományos alapokon álló, a nettó zéró kibocsátási célt szolgáló keretrendszerének elfogadása és végrehajtása mellett. Az EU készen áll arra, hogy konstruktívan együttműködjön Marokkóval az ennek keretében eddig elért eredmények megszilárdítása érdekében, és kész a megfelelő időben újratekinteni az IMO égisze alatt a megállapodásról folytatott megbeszéléseket.
34. Az EU számára továbbra is prioritást jelent a tengeri természeti erőforrásokkal való megfelelő gazdálkodás, többek között a fenntartható, átlátható és tudományosan megalapozott gazdálkodás tekintetében. Az EU üdvözli a Marokkóval folytatott halászati együttműködés színvonalát, valamint azt, hogy folyamatban van egy új fenntartható halászati partnerségi megállapodásra irányuló tárgyalások közeljövőbeli megkezdésének előkészítése.

A népek közeledése, ifjúság, kutatás, innováció, oktatás és kultúra

35. Az EU kinyilvánítja szándékát az EU és Marokkó közötti szilárd történelmi kapcsolatok további elmélyítésére, különösen a kulturális ágazatokban, az ifjúság, az oktatás, a kutatás és az innováció területén, többek között az új földközi-tengeri paktummal összefüggésben.
36. Az EU tovább folytatja arra irányuló erőfeszítéseit, hogy elősegítse Marokkónak a közösségi programokba és kezdeményezésekbe történő bekapcsolódását. Az EU üdvözli Marokkó aktív részvételét az Erasmus+ program nemzetközi dimenziójában, amely program támogatja a marokkói és az európai egyetemek, szakképzési központok és ifjúsági szervezetek közötti együttműködést, valamint a hallgatók, az oktatók és a fiatalok mobilitását. Az EU arra ösztönzi a marokkói intézményeket, hogy fokozzák részvételüket a projektek tervezésében, összhangban Marokkó nemzeti célkitűzéseivel.
37. Az EU üdvözli, hogy 2025. szeptember 8-án lezárultak a Marokkónak a földközi-tengeri térségben folytatott kutatási és innovációs partnerség („*Partnership for Research and Innovation in the Mediterranean Area*”, PRIMA) programban való, a 2025–2027-es időszakra szóló fokozott részvételéről szóló tárgyalások. Az EU ezt a lépést fontos mérföldkőnek tekintti arra vonatkozóan, hogy a tudományos diplomácia, a közös kutatás és az integrált erőforrás-gazdálkodás révén meg lehessen erősíteni a Marokkó és az EU közötti tudományos együttműködést és elő lehessen mozdítani a fenntartható fejlődést, az innovációt és a regionális stabilitást.
38. Az EU üdvözli Marokkó igen jelentős részvételét a Horizont Európa programban, és ösztönzi a kutatóintézetek, az egyetemek és a vállalkozások e részvételének megerősítését a következő, 2026–2027-es munkaprogramokban. Az európai fél továbbra is nyitott a Horizont Európa programhoz való társulásra irányuló tárgyalások újraindításának és lezárásának lehetőségére, amennyiben a feltételek ezt lehetővé teszik.
39. Globális közjőként a kultúra az EU–Marokkó partnerség alapvető pillérét képezi, és teljes mértékben illeszkedik a földközi-tengeri paktum törekvéseihez. Az EU újólág megerősíti elkötelezettségét a sokszínűség, a kulturális szabadság, a párbeszéd és a véleménycsere tiszteletben tartásán alapuló közös értékek előmozdítása mellett azzal a céllal, hogy megerősítse a kölcsönös megértést, és dinamikus, nyitott és innovatív mediterrán kulturális térséget építsen Marokkóval. A kulturális együttműködés révén – beleértve a kulturális örökség védelmét és értékállóságának biztosítását – az EU elő kívánja segíteni a társadalmak közötti kohéziót, ösztönözni kívánja a fiatalokat és a civil társadalmat, valamint tartós hidakat kíván létrehozni.

Mobilitás és migráció

40. Az EU újólág hangsúlyozza, hogy nagy jelentőséget tulajdonít a Marokkóval a migráció kezelése és irányítása terén egy átfogó, kiegyensúlyozott és kölcsönösen előnyös megközelítés keretében folytatott együttműködésnek, összhangban a nemzetközi joggal, az emberi jogokkal, a partnerség közös elveivel és vívmányaival, valamint az EU és tagállamai megfelelő hatásköreivel. Az EU hangsúlyozza Marokkó elkötelezettségének fontosságát a migráció kezelésének és irányításának területén, és újólág megerősíti elkötelezettségét aziránt, hogy a migrációval és a mobilitással

kapcsolatos átfogó megközelítés keretében megerősítse együttműködését a Marokkói Királysággal. Az EU ösztönzi a rendszeres, őszinte és nyílt magas szintű párbeszéd újraindítását, többek között az összetett kérdések közös kezelése érdekében.

41. Az EU hangsúlyozza, hogy a Marokkóval folytatott migrációs együttműködés szilárd keretet nyújt, és arra ösztönzi Marokkót, hogy a már megszerzett pozitív és kölcsönösen előnyös tapasztalatok alapján fokozza ezt az együttműködést. Az EU kiemeli az irreguláris bevándorlás megelőzésére irányuló közös erőfeszítéseknek különösen a migráncscempészsés és az emberkereskedelem elleni küzdelem, a hálózatok felszámolása, valamint a jogszerű migrációs lehetőségek és a cirkulációs mobilitás strukturálása révén történő megerősítése révén elért eredményeket, a nemzeti hatáskörökkel összhangban.
42. Az EU hangsúlyozza, hogy az irreguláris migráció megelőzése és az ellene való küzdelem, a biztonság és a határigazgatás, a visszatérés és visszafogadás terén folytatott együttműködés, az emberkereskedelem és a migráncscempészsés, valamint az érintett személyek védelme – különösen a kockázatokkal kapcsolatos kommunikációs és tájékoztató tevékenységek révén – továbbra is kiemelt és közös prioritás és felelősség marad. Az EU újílag megerősíti továbbá a marokkói nemzeti bevándorlási és menekültügyi stratégia végrehajtásának támogatása iránti elkötelezettségét, és érdeklődéssel kíséri az e keretben előirányzott migrációs és menekültügyi törvények elfogadásával kapcsolatos fejleményeket.
43. Az EU hangsúlyozza a jogszerű mobilitást a tehetséggondozási partnerség keretében – különösen a hiányszakmákban dolgozó szakembereket –, valamint a jogszerű migrációs lehetőségek strukturálását, a nemzeti hatáskörökkel összhangban. Az EU elismeri a cirkuláris migrációs programok jelentőségét, különösen a hallgatók, a fiatal munkavállalók és a fiatal önkéntesek számára, kiemelt figyelmet fordítva a digitális és technológiai ágazatokra szakosodott profilokra, többek között az egyetemek, kutatóközpontok és technológiai vállalatok közötti csereprogramokon keresztül. Az EU kiemeli a méltányos munkaerő-toborzási gyakorlatok előmozdításának, valamint a migráns munkavállalók indulás előtti tájékoztatási és orientációs mechanizmusai megerősítésének fontosságát a biztonságos és sikeres mobilitás garantálása érdekében, a nemzeti hatáskörökkel összhangban.
44. Az EU emlékeztet az államoknak a saját állampolgáraik befogadására irányuló kötelezettségére, és ismételten megerősíti szándékát az együttműködés megerősítésére és elmélyítésére minden szinten, beleértve az azonosítást, a visszatérést és a visszafogadást, kiegészítve a Marokkó és az EU-tagállamok közötti kétoldalú együttműködést.
45. Az EU hangsúlyozza továbbá az uniós ügynökségekkel folytatott együttműködés megerősítésének fontosságát a migráció és a menekültügy területén.

Biztonság, igazságügyi együttműködés, az erőszakos szélsőségek megelőzése és a terrorizmus elleni küzdelem

46. Az EU és Marokkó olyan közös biztonsági kihívásokkal néz szembe, amelyek megújított közös kötelezettségvállalást és összehangolt fellépést tesznek szükségessé a nemzetközi jogban – beleértve a humanitárius jogot is – rögzített demokratikus elvek, emberi jogok és alapvető szabadságok teljes körű tiszteletben tartása mellett.
47. Az EU üdvözli, hogy 2024. május 8-án Rabatban sor került az első magas szintű biztonsági párbeszédre, ami fontos lépést jelent az EU és Marokkó közötti, a közös érdekű biztonsági kérdésekről folytatott párbeszédre irányuló együttműködés megerősítése felé, és hangsúlyozza az ilyen egyeztetések rendszeres megtartásának fontosságát.
48. Az EU érdeklődését fejezi ki továbbá az EU és Marokkó közötti együttműködés megerősítése iránt a fegyverzetellenőrzés, a nonprolifерáció és a leszerelés előmozdítása terén, valamint az EU, a földközi-tengeri régió déli térsége és az afrikai kontinens közötti, a tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozásáról és az exportellenőrzésről szóló régióközi párbeszéd megkönnyítése iránt.
49. Az EU a terrorizmus elleni küzdelem olyan megközelítését támogatja, amely a büntető igazságszolgáltatáson, valamint az emberi jogok és a jogállamiság tiszteletben tartásán alapul. Az EU üdvözli Marokkó elkötelezettségét a terrorizmus elleni küzdelem terén, valamint a marokkói szakértők részvételét és együttműködését az uniós programokban, amelyek megerősítik az Unió és partnerei között e témákban folytatott eszmecserét. Az EU bízik abban, hogy ez az együttműködés a jövőben is folytatódik és tovább erősödik. Az EU szintén elismeri Marokkó értékes hozzájárulását a terrorizmus elleni küzdelemre irányuló nemzetközi erőfeszítésekhez, különösen a terrorizmus elleni küzdelem világfóruma (GCTF) és annak társszervezetei keretében, beleértve Marokkó aktív szerepvállalását az Igazságszolgáltatás és Jogállamiság Nemzetközi Intézete munkájában és az annak nyújtott támogatást. Az EU különösen azt tartaná előnyösnek, ha Marokkó nemcsak résztvevőként, hanem képzést nyújtó félként is támogatni tudná a műhelytalálkozókat annak érdekében, hogy a dél-dél irányú megközelítés keretében megoszthassa tapasztalatait és szakértelmét.
50. Az EU hangsúlyozza a radikalizálódás, az erőszakos szélsőségeség, a deradikalizáció, a rehabilitáció és a társadalmi reintegráció kérdésének fontosságát. Az EU üdvözli Marokkó arra irányuló erőfeszítéseit, hogy szakosodott intézményeivel megelőzze a radikalizálódást és az erőszakos szélsőségeséget, valamint üdvözli a radikalizálódásmegelőzési uniós tudásközponttal folytatott együttműködését. Az EU bízik abban, hogy a Tudásközpont különböző tematikus paneljeiben intenzívebb tudja tenni és szélesíteni tudja ezt az együttműködést számos marokkói intézménnyel.
51. Az EU üdvözli a terrorizmus elleni küzdelem világfóruma (GCTF) keretében Marokkóval közösen irányított Edu4PCVE kezdeményezés következtetéseit. Az oktatás alapvető eszköz a terrorizmushoz vezető erőszakos szélsőségeség megelőzésében és az ellene folytatott küzdelemben. Az EU várakozással tekint a végrehajtás következő szakasza elé, és felkéri Marokkót, hogy működjön együtt az EU-val e téren.

52. Az EU emlékeztetni kíván arra, hogy a büntetőügyekben folytatott jogi együttműködés magas szintű jogbiztonságot igényel. Az EU arra ösztönzi Marokkót, hogy vegyen részt a kölcsönös jogsegély területén létrehozott nemzetközi multilaterális keretekben, különösen azokban, amelyeket az Európa Tanács dolgozott ki.
53. A közös kihívásokra való hatékony válaszadás érdekében, valamint a Marokkóval való stratégiai partnerség fejlesztésének részeként az EU támogatja az uniós ügynökségekkel és szervekkel folytatott operatív szintű igazságügyi együttműködés megerősítését. Ezzel összefüggésben az EU alapvető fontosságúnak tartja az uniós ügynökségekkel és szervekkel folytatott operatív szintű igazságügyi együttműködés megerősítését, különösen az Eurojusttal folytatott igazságügyi együttműködésről szóló nemzetközi megállapodás és az Európai Ügyészséggel kötött munkamegállapodás, valamint a kölcsönös jogsegély és a vagyonvisszaszerzés terén folytatott együttműködés révén, beleértve a bűncselekményből származó jövedelmek és az elkövetési eszközök befagyasztását és elkobzását is. Az EU megerősíti, hogy kész elmélyíteni az igazságügyi együttműködés, az igazságszolgáltatás és a személyes adatok védelme területére vonatkozó jogszabályi kerettel kapcsolatos tapasztalatcserét. Az EU szoroson figyelemmel kíséri a marokkói jogszabályi keret alakulását és az arra irányuló reformokat, amelyeknek lehetővé kell tenniük a műveleti hatékonyság erősítését a kölcsönös jogsegély és az igazságügyi együttműködés terén, különösen a vagyonvisszaszerzés tekintetében, beleértve a bűncselekményből származó jövedelmek és az elkövetési eszközök befagyasztását és elkobzását, valamint a vonatkozó nemzetközi megállapodások végrehajtását.
54. Az EU hangsúlyozza továbbá a rendőrségi együttműködésről folytatott megerősített párbeszéd fontosságát, különösen a nemzetközi szervezett bűnözés elleni megerősített küzdelem összefüggésében, az egyes felek jogszabályi és intézményi kereteinek tiszteletben tartása mellett. Ezzel összefüggésben az EU arra ösztönzi a hatóságokat, hogy indítsanak párbeszédet az Európával annak érdekében, hogy feltárják az együttműködés lehetséges formáit, valamint hogy az EU4Monitoring Drugs projekt keretében fokozzák együttműködésüket a CEPOL-lal és az Európai Unió Kábítószer-ügynökségével.

Következtetés

55. Az EU újlag megerősíti, hogy alapvető érdeke a Marokkóval kialakítandó átfogó, ambiciózus, kivételes, fenntartható és kölcsönösen előnyös partnerség előmozdítása, valamint hogy kötelezettséget vállal a marokkói hatóságokkal való rendszeres párbeszéd folytatására a mindkét fél számára stratégiai jelentőségű kérdések kezelése érdekében.
56. A Társulási Tanács lehetőséget kínál arra, hogy az EU és Marokkó közötti partnerség jövőjére összpontosítsunk, kiemelt figyelmet fordítva az elkövetkező évek kölcsönös érdeklődésre számot tartó főbb területeire. Kétoldalú szinten az EU olyan meghatározó témákat kíván előtérbe helyezni, mint a migráció, a visszaküldés, a rendőrségi és igazságügyi együttműködés, a jogállamiság és az emberi jogok, az oktatás és a kutatás, a képzés, a foglalkoztatás – különösen a fiatalok foglalkoztatása –, valamint a vállalatok versenyképessége. Különös figyelmet kell fordítani a beruházások ösztönzésére, az energetikai kihívásokra és az energiarendszerek

összekapcsolására, az üzleti környezet javítására, az európai vállalkozások és kkv-k támogatására, valamint a biztonságos és megbízható digitális infrastruktúra előmozdítására. Globális szinten az EU különösen az energetikai átállás és az éghajlatváltozás elleni küzdelem terén kívánja megerősíteni az együttműködést.

57. A partnerségnek továbbá hozzá kell járulnia a jogállamiságot és az emberi jogokat tiszteletben tartó nemzetközi rend előmozdításához. Ezzel összefüggésben az EU továbbra is elkötelezett marad Marokkó mellett, hogy kettejük földrajzi és emberi közelségéből a lehető legtöbb előny származhasson.